

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชากรในโลกนี้เกือบทุกประเทศกำลังประสบกับปัญหาการว่างงาน และมีแนวโน้มว่าจะมีผู้ว่างงานมากขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประชากรประสบกับปัญหานี้ การว่างงานของประชากรย่อมก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ บั่นทอนการพัฒนาประเทศ ประเทศที่ได้ชื่อว่ามีพัฒนาแล้วนั้น ประชากรที่อยู่ในประเทศต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วย

คนเรานั้นจะเป็นคนโดยสมบูรณ์และมีความสุข จะต้องมั่งานทำ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว เพราะการมั่งานทำเป็นสิ่งที่สามารถสร้างชีวิตและอนาคต (มะเตือ เสมา, 2534) คนที่มีอนาคตคือคนที่มั่งานทำ ไม่ว่าหญิงหรือชายควรจะมีงานทำทั้งนั้น การที่เรามั่งานทำย่อมแสดงว่าเราได้เปิดโอกาสให้ตนเองก้าวหน้าและทำให้ชีวิตมีความหมาย ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่า การมั่งานทำเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ ดังนั้นการตัดสินใจเลือกงาน เลือกอาชีพก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงาน (พรณี เกษมกล, 2533)

จากประชากร จำนวน 56.9 ล้านคน มีผู้อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 11 - 64 ปี) จำนวน 30.6 ล้านคน โดยมีผู้มั่งานทำร้อยละ 95.1 หรือ 29.1 ล้านคน และมีผู้ว่างงานร้อยละ 4.9 หรือ 1.5 ล้านคน ซึ่งจัดว่าสูงมากสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา และตามสถิติของทางราชการเกี่ยวกับการว่างงานของคนไทย ยังมีแนวโน้มการว่างงานเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี (กระทรวงมหาดไทย, 2534)

สาเหตุสำคัญของปัญหาการว่างงานนั้นเกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจช้ากว่าการขยายตัวทางการศึกษาและปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร ประกอบกับค่านิยมของคนไทยที่มีความเห็นว่าการประกอบอาชีพราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมั่นคง (ทิพวัน ถือคำ, 2533) ในขณะที่ระบบราชการมีการเพิ่มอัตรากำลังปีละไม่เกินร้อยละ 2 ขณะเดียวกันภาคเอกชนก็ลดการเพิ่มอัตรากำลังลงเรื่อย ๆ จึงทำให้มีผู้ประสบปัญหาการว่างงาน (พรณี เกษมกล, 2531)

การจะลดปัญหาการว่างงานจึงน่าจะพิจารณาปลูกฝังค่านิยม และเจตคติต่ออาชีพอิสระให้กับนักศึกษา อาชีพอิสระจะเป็นทางออกที่สำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาการว่างงานของประเทศ

หากบุคคลมุ่งประกอบอาชีพอิสระแทนการรับราชการ ปัญหาการว่างงานก็จะลดความรุนแรงลง
ไปมาก เพราะนอกจากบุคคลเหล่านั้นจะแก้ปัญหาการว่างงานของตนเองได้สำเร็จแล้ว ยังได้
ช่วยแก้ปัญหาการว่างงานของผู้อื่นด้วย เนื่องจากผู้ประกอบอาชีพอิสระก็คือผู้สร้างงานให้เกิดขึ้น
ในสังคม หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และประชากรที่มีคุณภาพก็
จะเพิ่มขึ้น (สัญญา จิตตานนท์, 2528)

ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงควรจะเน้นเกี่ยวกับการศึกษาเพื่องานอาชีพ หมายถึง
การศึกษาที่บุคคลเมื่อได้รับการศึกษาแล้วมีความสามารถ ความสนใจที่จะทำงานอาชีพได้ไม่ว่า
จะเป็นอาชีพรับจ้างหรืออาชีพอิสระ ทำได้ทั้งสองอย่างตามโอกาสอันควร และทำได้ดีมีประสิทธิภาพ
(ชม ภูมิภาค, 2526) สถานศึกษาควรเน้นการพัฒนาความสนใจในอาชีพทุกอาชีพ การฝึกฝนพัฒนา
ตนเองให้มีความรู้ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระ การพึ่งตนเอง และการช่วยเหลือผู้อื่น
(สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, 2529) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาอาชีพศึกษาที่เน้นให้มีการเร่งรัดพัฒนา
ผลิตกำลังคนให้มีความรู้ ทักษะ สอดคล้องกับการขยายตัวของเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทาง
เทคโนโลยี และการประกอบอาชีพอิสระ ให้มีการศึกษา ทบทวนความต้องการกำลังคนตามการ
เปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและอาชีพใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สนับสนุนให้ผู้สำเร็จ
การศึกษาเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม เร่งรัดพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
ให้มีระยะเวลาและสาขาวิชาที่หลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของสถานตลาด
แรงงาน ทรัพยากรท้องถิ่นและการประกอบอาชีพอิสระ (กรมอาชีวศึกษา, 2535)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษา
ในสังคมไทย คือ การกระตุ้นให้นักเรียนนักศึกษามองเห็นความสำคัญ มีเจตคติที่ดีและมีความสนใจ
ในการประกอบอาชีพอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง ซึ่งอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านอาชีพ (Transition Substage)
คืออยู่ในช่วงอายุ 18 - 21 ปี อันเป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ ตาม
สภาพความเป็นจริง เช่น โอกาสที่จะได้รับการศึกษา โอกาสที่จะได้รับการประกอบอาชีพนั้น
(Super, 1957; อ้างถึงใน นิตยา ธรรมพันธุ์, 2523) จากการจัดการศึกษาให้ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นหลักสูตร 2 ปี นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 จึงเป็นผู้ที่กำลังจะก้าวจากสถานศึกษาออกสู่โลกของงาน และจากการที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่รัฐบาลกำหนดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมวิศวกรรม และ
อุตสาหกรรมส่งออกชนิดเบาที่รับช่วงจากส่วนกลาง (กรมอาชีวศึกษา, 2535) สถานศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เปิดสอนสาขาอาชีพจึงควรกระตุ้นให้นักศึกษาที่กำลังจะออกไป
ประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดี และมีความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ถ้านักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่

มีเจตคติที่ดี และมีความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ ก็จะทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างมาก และจะช่วยลดปัญหาการว่างงานได้ในอัตราสูง ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีและสนใจในอาชีพอิสระ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระ โดยเฉพาะกับนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมที่กำลังก้าวเข้าสู่โลกของงาน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

✓ 1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม จำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ สาขาวิชาที่นักศึกษาเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา

1.3 สมมติฐานการวิจัย

✓ 1.3.1 นักศึกษาที่เรียนต่างสาขากัน มีเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระต่างกัน

1.3.2 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระต่างกัน

1.3.3 นักศึกษาที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4,811 คน

1.4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

ก. สาขาวิชาที่นักศึกษาเรียน จำแนกได้เป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) สาขาวิชาช่างยนต์
- 2) สาขาวิชาช่างเทคนิคอุตสาหกรรม
- 3) สาขาวิชาช่างเทคนิคการผลิต
- 4) สาขาวิชาช่างเทคนิคโลหะ
- 5) สาขาวิชาช่างก่อสร้าง
- 6) สาขาวิชาช่างไฟฟ้า
- 7) สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์

ข. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จำแนกได้ดังนี้ คือ

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
- 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ค. ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา จำแนกได้ดังนี้คือ

- 1) ฐานะทางเศรษฐกิจสูง
- 2) ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง
- 3) ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

1.4.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ เจตคติและความสนใจ
ในอาชีพอิสระ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 ในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบด้วยความจริงใจ

1.5.2 ช่วงเวลาในการตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อข้อมูลและเนื้อหาที่ได้
จากผู้ตอบแบบสอบถาม

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่หารายได้ที่ไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง
ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.6.1.1 ผู้ทำงานส่วนตัว หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง ด้วยตนเอง
หรือได้ดำเนินการร่วมกับผู้อื่นในรูปของหุ้นส่วน โดยหวังผลกำไรในรูปของส่วนแบ่ง

1.6.1.2 นายจ้าง หมายถึง ผู้ที่ประกอบธุรกิจที่ตนเองเป็นเจ้าของเพื่อกำไร หรือส่วนแบ่งและได้มีการจ้างบุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปมาช่วยทำงานในฐานะลูกจ้าง

1.6.2 เจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ความใส่ใจ อยากรู้อยากเห็นในการประกอบอาชีพอิสระ เมื่อได้รู้จัก ยอมรับและพอใจที่ได้รับการตอบสนอง ตลอดจนสำนึกในคุณค่าและชมชอบคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบ สอบถามเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น งานวิจัยนี้กำหนดเกณฑ์จำแนกระดับ เจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระ โดยแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.6.2.1 ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 2.33 หมายถึง นักศึกษามีเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระต่ำ

1.6.2.2 ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.34 - 3.66 หมายถึง นักศึกษามีเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระปานกลาง

1.6.2.3 ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.67 - 5.00 หมายถึง นักศึกษามีเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระสูง

1.6.3 สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาที่นักศึกษา กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ซึ่งมีสาขาวิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.6.3.1 สาขาวิชาช่างยนต์

1.6.3.2 สาขาวิชาช่างเทคนิคอุตสาหกรรม

1.6.3.3 สาขาวิชาช่างเทคนิคการผลิต

1.6.3.4 สาขาวิชาช่างเทคนิคโลหะ

1.6.3.5 สาขาวิชาช่างก่อสร้าง

1.6.3.6 สาขาวิชาช่างไฟฟ้า

1.6.3.7 สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์

1.6.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หมายถึง ความสามารถทางการเรียน ซึ่งวัดได้โดยพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยในการสอบปลายภาคเรียนสุดท้ายของนักศึกษาชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.6.4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักศึกษาที่ได้คะแนนอยู่ใน ระดับสูง ได้แก่ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00

1.6.4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง นักศึกษาที่ได้คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00

1.6.4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักศึกษาที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.00 หรือต่ำกว่า

1.6.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา หมายถึง จำนวนเงินได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดามารดาารวมกัน หรือเป็นรายได้ของบิดาเพียงคนเดียว หรือรายได้ของมารดาเพียงคนเดียว ในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือในกรณีที่ไม่มีทั้งบิดามารดา ให้พิจารณาจากรายได้ของผู้ปกครองของนักศึกษาในปัจจุบัน

การวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งระดับฐานะทางเศรษฐกิจโดยถือการแบ่งระดับรายได้ของกรมสรรพากร (กรมสรรพากร, 2533) จากเกณฑ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับรายได้ปานกลางควรจะเป็น 3,000 - 6,000 บาท ต่อเดือน จึงถือเกณฑ์นี้เป็นแนวทางในการแบ่งระดับฐานะทางเศรษฐกิจเป็น 3 ระดับดังนี้

1.6.5.1 ฐานะทางเศรษฐกิจสูง หมายถึง ครอบครัวที่มีเงินรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001 บาท ขึ้นไป

1.6.5.2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000 - 6,000 บาท

1.6.5.3 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 อาจารย์และผู้บริหารจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังทางครอบครัว เจตคติและความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังเจตคติ ต่อการประกอบอาชีพอิสระให้แก่ศึกษาในโอกาสต่อไป

1.7.2 กรมอาชีวศึกษาจะได้นำผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเจตคติและความสนใจในอาชีพอิสระไปเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เพื่อการเรียนที่มีประสิทธิผล นักศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพด้วยตนเอง ได้ทันทีที่สำเร็จการศึกษา ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนมีงานทำ ช่วยลดปัญหาการว่างงานลงได้ ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น